

розвитку, подальшої демократизації, відкритості для громадськості, досягнення рівня міжнародних стандартів пенітенціарної сфери є важливою складовою частиною провадження реформи кримінальної юстиції в Україні, а також правової реформи. Реформування Державної кримінально-виконавчої служби України й узгодження її зі світовими стандартами повинно ґрунтуватися винятково на засадах науковості, а тому постає питання про здійснення глибокого аналізу проблем адміністративно-правового забезпечення діяльності керівників установ та органів виконання покарань, вироблення рекомендацій щодо удосконалення цього процесу й оптимізації нормативно-правового регулювання, що зумовлює актуальність дисертаційного дослідження С.В. Зливка.

Положення виконаної дисертаційної роботи пов'язані з виконанням завдань низки державних програм та концепцій, що додатково додає цій роботі актуальності.

Ступінь обґрунтованості наукових положень дисертації, їх достовірності й новизни.

Загальний аналіз змісту роботи свідчить про те, що дисертація являє собою самостійну, завершену, аргументовану, комплексну роботу, має високий науково-теоретичний та прикладний рівень. Вдала структурна побудова дисертації свідчить про науково вивірений підхід до вирішення поставлених завдань і досягнення мети дослідження. Мета дисертаційного дослідження та його завдання взаємозумовлені.

Робота спрямована на наукову розробку одного із сегментів концепції адміністративно-правового забезпечення діяльності органів та установ виконання покарань, що полягає у здійсненні комплексного дослідження правового регулювання, організаційного забезпечення та адміністративної діяльності керівників органів та установ виконання покарань, а також формуванні науково обґрунтованих пропозицій, спрямованих на покращення роботи керівників у цій сфері. Зазначена мета повністю знайшла відображення в авторських висновках.

За змістом дисертація складається з анотації, змісту, переліку умовних скорочень, вступу, чотирьох розділів, які об'єднують дванадцять підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

Високий ступінь вірогідності та наукової обґрунтованості результатів виконаного дослідження забезпечено використанням значного обсягу літературних джерел, нормативних актів (як таких, що діяли раніше, чинних

сьогодні, так і перспективних) – 405 найменувань, узагальнених практичних матеріалів, відповідних наукових методів. Це дало змогу здобувачеві сформулювати відповідні важливі наукові положення, висновки та рекомендації.

Достовірність і обґрунтованість наукових положень дисертації досягнута також завдяки комплексному застосуванню раціональної сукупності методів теорії пізнання соціально-правових явищ, а також наукових принципів і концептуальних положень, розроблених спеціалістами в різних галузях науки. У дисертації використано праці з проблем філософії, пенітенціарії, теорії держави та права, теорії управління, менеджменту, адміністративного права та процесу, адміністративної діяльності, кримінології, кримінального та кримінально-виконавчого права.

За матеріалами дисертації опубліковано 45 наукових публікацій, з яких: 2 одноосібні монографії; 1 колективна монографія, 18 статей – у вітчизняних фахових наукових виданнях; 4 статті – у зарубіжних наукових періодичних виданнях; 5 публікацій – в інших наукових виданнях; 15 тез – у матеріалах наукових конференцій, семінарів, круглих столів.

За результатами дисертаційного дослідження опублікована монографія «Адміністративна діяльність керівника у пенітенціарній сфері: концептуальні засади, питання теорії та правового регулювання» (Чернігів, 2018).

Адміністративно-правове забезпечення діяльності керівників органів та установ виконання покарань України розглянуто С. В. Зливком у взаємозв'язку теорії і практики.

Наукова новизна одержаних результатів, а також їхнє практичне значення

У дисертації автором порушені не розроблені раніше наукові теоретичні та практичні завдання, вирішення яких дозволило одержати цікаві, ґрунтовні результати й виробити певні висновки та пропозиції концептуального характеру. З урахуванням цього можна стверджувати, що новизна дисертаційного дослідження проявляється як у самому підході до досліджуваних проблем, так і в запропонованому розв'язанні конкретних питань. Дисертація є першим в Україні комплексним монографічним дослідженням проблем адміністративно-правового забезпечення діяльності органів та установ виконання покарань в Україні.

Серед положень, які мають наукову новизну, заслуговують на увагу та підтримку такі, як:

– адміністративно-правове забезпечення діяльності керівників установ та органів виконання покарань розглянуто в контексті частини концепцій адміністративно-правового забезпечення та адміністративної діяльності Державної кримінально-виконавчої служби України і розкрито через визначення та характеристику особливого правового статусу, форм, методів та принципів діяльності, системи формування та якісної організаційної підтримки функціонування керівників зазначеної служби;

– управлінськими ризиками в системі виконання покарань запропоновано вважати потенційне зниження ефективності реалізації кримінально-виконавчої (пенітенціарної) функції через неврахування або недостатнє врахування факторів ризику об'єктивного та суб'єктивного змісту, що зумовлено неповною реалізацією різними управлінськими ланками персоналу службового потенціалу та їхньої непрофесійної діяльності;

– розуміння професійної компетентності керівника у сфері виконання покарань удосконалено шляхом виокремлення та аналізу трьох груп компонентів: нормативно-статусного; освітнього; особистісного, що дало змогу запропонувати зміни до Кодексу етики та службової поведінки персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України та Закону України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України».

Аналіз окремих положень дисертації дозволяє виділити такі її позитивні сторони.

У підрозділі 2.1 «Особливості діяльності керівників правоохоронних органів» на прикладі функціонування органів прокуратури, Національного антикорупційного бюро та Національної поліції України розкрито ключові аспекти формування керівної ланки та адміністративно-правовий статус керівників досліджуваних правоохоронних органів. Зазначено, що формування нової системи правоохоронних органів шляхом їх градації та розширення кількості через ототожнення окремих функцій органів публічної адміністрації з правоохоронними є не зовсім виправданим. Крім того, застосування в законодавстві більш вузьких понять, таких як органи правопорядку, також спричиняє певні неузгодженості, наслідком яких є розбалансування правових статусів окремих категорій працівників цих органів (с. 107-120 дисертації).

У підрозділі 2.4 «Міжнародні стандарти як основа діяльності пенітенціарного управління» зазначено, що в умовах перетворення кримінально-виконавчої системи України на пенітенціарну важливим є

базування її організаційних засад на позиціях, визначених міжнародною спільнотою в стандартах з прав людини й пенітенціарної діяльності. У процесі дослідження було визначено коло міжнародних стандартів, що доречно аналізувати в сенсі управлінської діяльності керівників у пенітенціарній системі України; охарактеризовано зміст міжнародних стандартів, адресованих безпосередньо до в'язничних управлінців; сформульовано ключові принципи діяльності керівника системи виконання покарань на підставі аналізу цих міжнародних стандартів; запропоновано шляхи його впровадження в національне законодавство (с. 209-230 дисертації). Аналіз подібних питань нині залишений поза увагою науковців, а тому їх розгляд у роботі є, безумовно, актуальним та правильним.

Особливим практичним значенням відзначається підрозділ 3.2 «Професійна компетентність керівника установи виконання покарань», у якому визначено основні характеристики професійної компетентності керівника в системі виконання покарань, якими є: освітній, особистісний, нормативно-статусний. Крім того, констатується, що професійна компетентність завжди пов'язана з глибоким знанням специфіки сфери діяльності. Основними факторами, що впливають на розвиток професійної компетентності, є: особистісні якості (включаючи здатність до певного виду діяльності, зокрема схильність до управлінської діяльності); мотивація; стиль мислення (прогресивність, консерватизм, демократизм тощо); соціальна мобільність; саморозвиток тощо (с. 275-290 дисертації). У роботі порушено й інші теоретичні та практичні проблеми, які мають особливе значення для сучасної науки.

Вважаю, що зміст дисертації повною мірою розкриває тему роботи і є завершеним науковим дослідженням.

Основні результати дослідження використані для удосконалення адміністративно-правового регулювання діяльності керівників установ та органів виконання покарань України (внесення змін до Законів України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України», формування пропозицій щодо формування відомчого та міжвідомчого нормативного забезпечення організації адміністративної діяльності керівників установ та органів виконання покарань України).

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони можуть бути використані:

– у науково-дослідній сфері – сформульовані висновки, викладені положення, узагальнення й рекомендації становлять суттєвий науковий

інтерес для науки адміністративного права, теорії управління, менеджменту, комплексу пенітенціарних наук;

– у правотворчій сфері – результати дослідження використовуються для підготовки нормативно-правових актів щодо управління в установах та органах виконання покарань України;

– у практичній правоохоронній діяльності – у діяльності конкретних установ та органів виконання покарань України, інших правоохоронних органів, а також при формуванні концепції подальшого реформування системи правоохоронних органів України та її складових;

– у навчальному процесі – під час викладання курсу «Адміністративне право України», спецкурсів, присвячених проблемам діяльності правоохоронних органів, курсів «Судові та правоохоронні органи», «Кримінально-виконавче право», «Адміністративна діяльність», «Управління в органах та установах виконання покарань», а також у навчально-методичних розробках, посібниках, підготовлених за участю дисертанта.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

Відзначаючи теоретичну та практичну цінність наукового дослідження С. В. Зливка, позитивно оцінюючи його, необхідно зауважити, що окремі положення дисертації мають дискусійний характер, потребують більш глибокого дослідження або ж обґрунтування. Основні з них, на мою думку, такі:

– надмірно кардинальною та категоричною вважаю пропозицію автора щодо необхідності прийняття статусного Закону України «Про Державну в'язничну службу та в'язничну систему України». Нині чинний статусний Закон України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України» досить системно врегульовує питання організації та функціонування системи виконання покарань і потребує певних удосконалень, а не повного оновлення.

– у дисертації по-різному використовуються назви установ та органів виконання покарань, а також відомства – «кримінально-виконавчі установи», «установи виконання покарань», «виправні установи», а також «Державна кримінально-виконавча служба України», «кримінально-виконавча служба», «пенітенціарна служба України» та «кримінально-виконавча система». На мій погляд, треба узгодити назви цих суб'єктів із вимогами чинного законодавства та європейських стандартів.

– розкриваючи питання визначення правового статусу керівника в

діяльності установ виконання покарань (с. 149-160), автор зазначив, що адміністративно-правовий статус керівника є одним зі спеціальних галузевих статусів публічного службовця, що виокремлюється за характером службової діяльності та пов'язаний з управлінням у сфері виконання покарань. Натомість таке твердження потребує додаткового обґрунтування, адже загально визнаною концепцією є те, що змістом діяльності у сфері реалізації покарань є їх виконання, а відповідно, визначення правового статусу обумовлено системою кримінально-виконавчих прав та обов'язків персоналу установ виконання покарань, тому необхідно чітко розмежовувати правові статуси публічного службовця, що здійснює адміністративну діяльність, і статус персоналу, що виконує покарання.

– недостатньо зрозумілим є твердження автора про те, що правове регулювання (забезпечення) діяльності керівника в системі виконання покарань – упорядкування за допомогою правових засобів відносин, що складаються в системі виконання покарань щодо здійснення управлінських заходів, а також формування та реалізації повноважень окремої категорії посадових осіб пенітенціарної служби – керівників, які з метою їх фіксації набувають формального закріплення в системі нормативно-правових актів різної юридичної сили, природа яких має комплексний характер і зачіпає сфери адміністративно-правових, пенітенціарних, кримінально-правових, кадрових (трудових) відносин. Зокрема, потребує пояснення автором такий підхід, адже відомо, що правове регулювання повинно й може розглядатись як система нормативно-правового забезпечення певних правових відносин.

– формуючи власне розуміння поняття профілю професійної компетентності керівника в системі виконання покарань як меж, які визначають набір професійних якостей (освіти, умінь та навичок, досвіду, правового статусу), які, з одного боку, формують підстави для обіймання керівної посади в системі виконання покарань, з іншого – характеризують спроможність цієї особи ефективно здійснювати свою діяльність, автор не зазначає, як це поняття може бути використане для удосконалення адміністративно-правового забезпечення діяльності керівника у сфері виконання покарань.

– у додатках до дисертації наведено результати анкетування керівного персоналу Державної пенітенціарної служби України (додаток В), однак не зрозуміло, які саме категорії працівників були опитані.

Проте зазначені недоліки й дискусійні зауваження не мають принципового характеру і не знижують загальної позитивної оцінки дисертації С. В. Зливка.

Висновок

Дисертація є самостійним доробком автора, посилання на наукові праці оформлені належним чином. Наукові статті, які опубліковані за темою дисертаційного дослідження у фахових виданнях, свідчать про якість проведеної роботи, ґрунтуються на особистих поглядах та результатах праці дисертанта.

Автореферат дисертації відповідає її змісту та повністю відображає основні положення й результати дослідження. Дисертацію та автореферат оформлено відповідно до встановлених МОН України вимог.

Таким чином, дисертація «Адміністративно-правове забезпечення діяльності керівників органів і установ виконання покарань в Україні» є завершеною працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують значну комплексну наукову проблему, визначену її назвою, відповідає вимогам п. 10 Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, а її автор – Зливко Станіслав Володимирович – заслуговує присудження йому наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.07: адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент :

**професор кафедри трудового права,
адміністративного права та процесу
Навчально-наукового інституту
права і соціальних технологій
Чернігівського національного
технологічного університету,
доктор юридичних наук, професор**

В. Ф. Пузирний

